

Samverkansdokument

Degerforsmodellen 2021-2023

Innehållsförteckning

SAMVERKAN KRING FAMILJESTÖD OCH STÖD TILL BARN SOM FAR ILLA ELLER RISKERAR ATT FARA ILLA.....	3
SYFTE	3
MÅLGRUPP.....	3
MÅL OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT FÖR ARBETET I DEGERFORSMODELLEN	3
DEGERFORSMODELLEN	4
KRAFTEN ATT VERKA TILLSAMMANS!.....	4
FAMILJESTÖD	5
BARNETS BÄSTA MED UTGÅNGSPUNKT FRÅN BARNKONVENTIONEN	5
FRAMGÅNGSRIK SAMVERKAN – VAD KRÄVS?	5
1. SKAPA STRUKTURELLA BETINGELSER (FÖRUTSÄTTNINGAR) FÖR SAMVERKAN	5
2. SKAPA RESPEKT OCH FÖRSTÅELSE	6
3. SAMVERKAN ÄR ETT SAMSPEL MELLAN OLIKA DIMENSIONER	6
SAMVERKANSGRUPPER	7
STYRNING, STRUKTUR OCH SAMSYN I DEGERFORS KOMMUN	8
AVSLUTANDE KOMMENTARER.....	9
STRUKTURELLA BETINGELSER (FÖRUTSÄTTNINGAR) FÖR SAMVERKAN I DEGERFORS	9
RESPEKT OCH FÖRSTÅELSE FÖR VARANDRA I DEGERFORS.....	9
SAMSPEL VID SAMVERKAN I DEGERFORS	9
.....	9
UNDERSKRIFTER - STYRGRUPP	10
FÖRKLARING AV BEGREPP, GRUPPER OCH VERKSAMHETER	11

Sammanställt av folkhälsoenheten, Karlskoga och Degerfors kommuner, februari 2021.

Text och bearbetning: Cecilia Ljung, Ida Varg. Kontakt: folkhalsoenheten@karlskoga.se

Foto: Frida Edlund

Samverkan kring familjestöd och stöd till barn som far illa eller riskerar att fara illa

Detta är ett samverkansdokument för det långsiktiga arbetet inom Degerforsmodellen och i arbete där verksamheter träffar barn och föräldrar i behov av stöd, samt barn som far illa eller riskerar att fara illa. Dokumentet innehåller underlag för styrning, struktur och ledning av samverkansarbetet för målgruppen.

Syfte

Syftet med dokumentet är att tydliggöra strukturer och sammanhang för samverkan kring familjestöd och stöd till barn som far illa eller riskerar att fara illa. Ansvariga för dokumentet och revidering av detsamma är styrgruppen för Degerforsmodellen. Ansvarig för verkställandet är samtlig personal som är involverad i Degerforsmodellen.

Målgrupp

Målgrupp för arbetet med Degerforsmodellen är Degerforsfamiljer med barn 0-20 år. Utöver generellt familjestöd som når alla föräldrar, anhöriga och barn fokuserar Degerforsmodellen på samverkan kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Behovet av stöd är stort och för att nå dessa barn och för att undvika att de inte hamnar ”mellan stolarna”, behövs samverkan mellan samtliga berörda parter och myndigheter. Där samverkan krävs för att barnets bästa ska tillgodoses är den en viktig prioritering.

Barn som far illa är barn som inte får sina behov tillgodosedda inom familjen. Det är barn som utsätts för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar, fysisk eller psykisk försummelse. Det är också barn med ett socialt nedbrytande beteende såsom missbruk, kriminalitet eller annat självdestruktivt beteende. Även barn som utsätts för mobbing, hot, våld och andra övergrepp från jämnåriga. Likaså barn med allvarliga relationsproblem i förhållande till sin familj och omgivning, samt barn med stora svårigheter i skolsituationen, i enlighet med ovan definierade problemområden.¹

Mål och tillvägagångssätt för arbetet i Degerforsmodellen

Det övergripande syftet med arbetet i Degerforsmodellen är att;

- Minska placeringar och utanförskap bland barn, unga och familjer
- Öka måluppfyllelsen i skolan

Specifika fokusområden för arbetet i Degerforsmodellen för perioden är:

1. Öka psykisk hälsa för barn och unga i Degerfors kommun
2. Vidareutveckla arbetet med Pinocchio genom projektet Tillsammans för alla barns bästa (TABB)
3. Erbjuder föräldraskapsstöd inom Degerforsmodellen
4. Utveckla samverkansformer såsom IOR, Pinocchio, SIG, Steget, SIP

För att uppnå de uppsatta målen för Degerforsmodellen kommer tre olika tillvägagångssätt användas och arbetas efter. Vara attraktiva verksamheter med ett tillitsbaserat förhållningssätt, använda Vägledande samspel (ICDP) i praktiken samt att synliggöra möjligheter och resurser som finns för barn/unga och familj (Familjeguiden).

¹ Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa (2009)

Degerforsmodellen

Degerforsmodellen har byggts upp genom gemensamma konferenser² där en heltäckande generell familjestödsmodell utvecklats och samverkan kring insatser för barn med särskilda behov har skapats. Det generella familjestödet kom i samverkan mellan aktörerna att utvecklas till den så kallade Degerforsmodellen. Information om Degerforsmodellen finns på Degerfors kommuns hemsida: www.degerfors.se/degerforsmodellen. Samordning av Degerforsmodellen görs av folkhälsoenheten utifrån ledning av styrgruppen för Degerforsmodellen.

Grundtanken är att det stöd som ges till familjen/barnet blir bättre om olika aktörer deltar utifrån sina perspektiv och utgångspunkter. Arbetet med Degerforsmodellen finns omnämnt i den nationella föräldrastödsstrategin "En vinst för alla".³ Arbetet i Degerforsmodellen kan beskrivas som en cirkel, se bild 1.

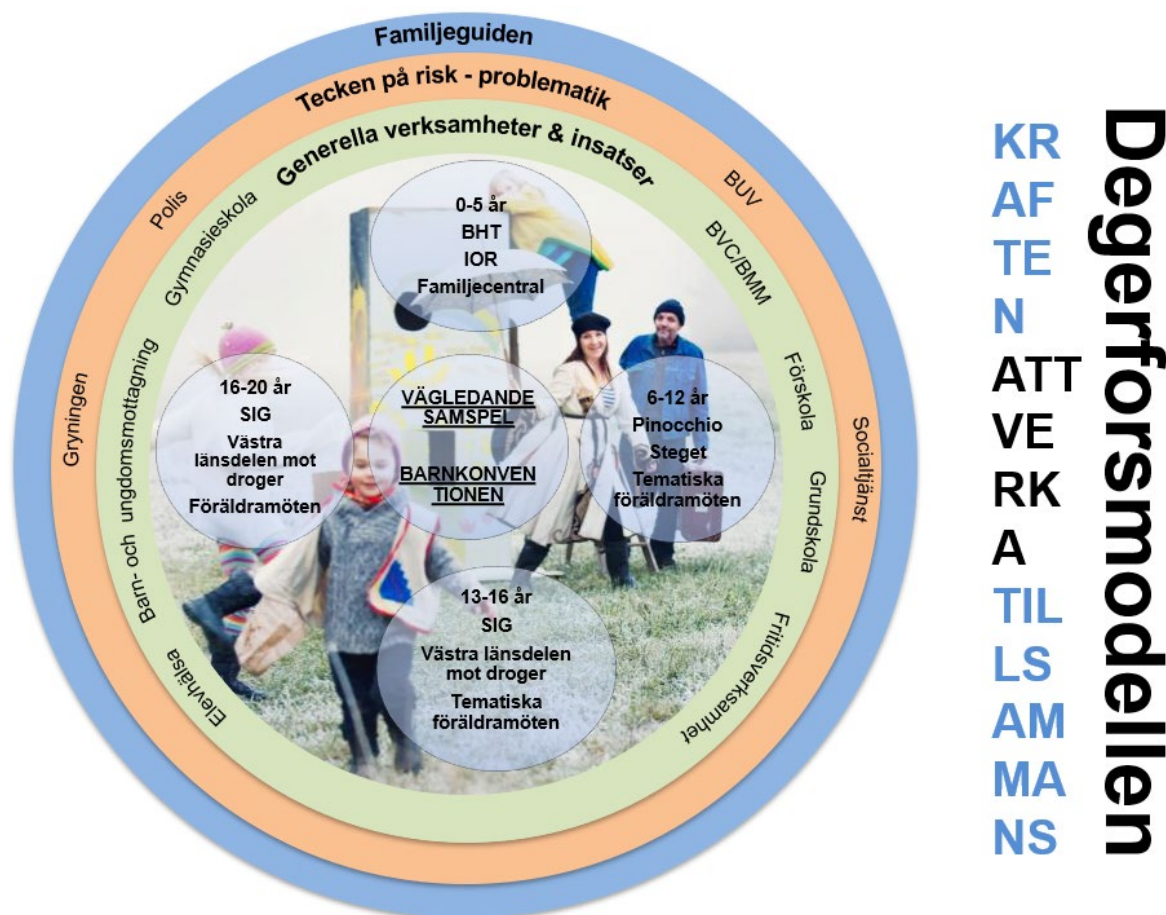

Bild 1: Degerforsmodellen

Kraften att verka tillsammans!

Dokumentet berör främst verksamheter som jobbar med generella insatser såsom: förskola, grundskola, gymnasiet, Svenska kyrkan, fritidsgård och folkhälsoenhet. Samt verksamheter med ytterst ansvar för arbete med barn som visar tecken på olika typer av problematik såsom

² Samverkanskonferenserna har ägt rum 2005, 2006, 2008, 2009, 2011, 2013, 2015 samt 2017

³ Regeringskansliet (2009). Nationell strategi för ett utvecklat föräldrastöd – En vinst för alla

socialtjänst, närsjukvård, lasarett, polis, psykiatri för barn och unga vuxna samt Gryningen. Utgångspunkt för samverkansformerna i Degerforsmodellen är Degerfors kommun.

Tanken med Degerforsmodellen är att, utifrån behov hos invånare i Degerfors samt utifrån befintliga arenor, samverka för att ge alla föräldrar i Degerfors möjlighet att bli stärkta i sitt föräldraskap. Målet med arbetet är att varje barn och ungdom ska utvecklas och må bra. Degerforsmodellen inbegriper det familjestöd som når alla föräldrar i Degerfors kommun (generellt), men även det stöd som enskilda föräldrar kan få då de söker hjälp utifrån ett specifikt behov (riktat). För att föräldrar och anhöriga på ett enkelt sätt ska kunna komma i kontakt med en verksamhet och/eller få hjälp och stöd så finns Familjeguiden. Familjeguiden är en samlingsida på webben över verksamheter och resurser som arbetar för att stärka barn, unga och familjer i Degerfors kommun. Via Familjeguiden kan förälder eller anhörig till barn i åldern 0-20 år på ett enkelt sätt få hjälp att hitta de verksamheter och få hjälp med frågor. Det kan gälla små och stora frågor och bekymmer som rör familjeliv, föräldraskap eller barn och ungas hälsa, utveckling och lärande. Länk till familjeguiden:
www.degerfors.se/familjeguiden

Familjestöd

Nationellt har begreppet föräldrastöd bytts till föräldraskapsstöd. En definition av föräldraskapsstöd lyder: "En aktivitet som ger föräldrar kunskap om barns hälsa, emotionella, kognitiva samt sociala utveckling, som stärker föräldrars sociala nätverk eller relation till varandra."⁴ Degerfors kommun har valt att använda ordet familjestöd istället för att barn och ungas perspektiv ska vara en synligare del, som en tydlig koppling till Barnkonventionen.

Barnets bästa med utgångspunkt från Barnkonventionen

Barn har rätt till skydd och bästa uppnåeliga hälsa, det vill säga rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. I arbetet för barns rättigheter, hälsa och välfärd vill vi skapa goda förutsättningar för trygga uppväxtvillkor för våra barn och unga. Den största betydelsen för att unga inte ska få problem och hamna snett i tillvaron är familj och föräldrar. Familjen är därför en viktig målgrupp för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Framgångsrik samverkan – vad krävs?

Samverkan måste erövrats gång på gång, vid varje nytt möte med barn och familj. Samspelet vid samverkan är troligtvis den mest komplexa delen. I Degerfors kommun finns möjligheten att nyttja den lilla kommunens fördelar med korta beslutsvägar, god personkännedom mellan verksamheter och därmed ett lättarbetat kontaktnät. Det finns ett stort personligt engagemang från personal som jobbar i familjers och barns närhet inom både riktat och generellt arbete. Samverkan i Degerforsmodellen är uppbyggt utifrån forskning av Berth Danermark.

För att samverkan ska bli så framgångsrik som möjligt krävs, enligt Danermark 2000⁵, tre huvudkomponenter. Nedan beskrivs dessa komponenter kortfattat:

1. Skapa strukturella betingelser (förutsättningar) för samverkan

Danermark betonar vikten av att skapa strukturella förutsättningar för samverkan, det vill säga att tydliga strukturer för samverkan ska ingå i ordinarie verksamhetsplan. Det kan ställas mot

⁴ Regeringskansliet, Finansdepartementet (2015) *Budgetpropositionen för 2016, utgiftsområde 9*. Prop. 2015/16:1

⁵ Danermark, Berth (2000): *Samverkan Himmel eller helvete?* Malmö, Gleerups

att endast skicka ut ett budskap om samverkan utan att bygga in det i ordinarie verksamhet, vilket leder till att samverkan lätt raseras.

I en slimmad organisation är det lätt att se till sin egen verksamhet. Samverkan riskerar då att prioriteras bort. Det är därför viktigt att samtlig personal som jobbar med barn och unga prioriterar samverkan i sin verksamhet. Även om det initialt tar tid, så är samverkan lönsamt i längden både vad gäller arbetstid och minimering av personligt lidande. Samverkan behöver ske på alla nivåer: inom politiken, på ledningsnivå och i övriga tjänstemanna- och verksamhetsorganisationen.

2. Skapa respekt och förståelse

Att skapa respekt och förståelse är en annan fundamental utgångspunkt för lyckad samverkan. Vi måste ha kunskap om varandras arbeten för att förstå varandra. Det finns ingen studie som visar att samverkan fungerar utan denna ingrediens. Respekt kan bara uppnås genom kunskap.

3. Samverkan är ett samspel mellan olika dimensioner

Den slutliga utgångspunkten är att samverkan ska förstås som ett samspel mellan olika dimensioner. Med det avses bland annat synen på barnet i olika organisationer. Organisationens uppdrag och regelverk, organisatoriskt och juridiskt, är en viktig faktor. Mötet med barnet och den miljö vi befinner oss i vid mötet präglar det synsättet vi har på barnet. En annan påverkande faktor är den psykologiska aspekten: ”What’s in it for me/us?” Det handlar om hur vi kan belysa nyttan av samverkan för olika organisationer, det vill säga vem som tar hem nyttan av samverkan. Danermark talar här om en incitamentsstruktur.

Samverkan handlar om att harmoniera regelverk/styrning, organisation/struktur och synsätt/samsyn. Samverkansfrågor rör ledningsnivå, men även verksamhetsnivån. Genom att tydliggöra strukturer och sammanhang för samverkan i detta dokument ökar möjligheterna för en framgångsrik samverkan.

Viktigt för samverkan kring dessa barn och familjer är också att verksamheterna har gemensamma mål och problembilder, men att lösningar och arbetssätt för att nå målen kan se olika ut inom olika organisationer. Att rollerna inom samverkansstrukturer är tydliga och att ta hjälp av och stöttar varandra för att nå de gemensamma målen är viktigt. Kärnan i arbetet är att se till att hela tiden ha med föräldrar och barn i arbetet, då de är de viktigaste samverkansparterna för att nå framgång i arbetet.

Samverkansgrupper

I nedanstående bild illustreras de grupper och former för samverkansarbete som finns inom ramen för Degerforsmodellens arbete. Dessa förklaras närmare i bifogad bilaga. Kärnan i samtliga samverkansgrupper är Vägledande samspel, vilket är den gemensamma värdegrund som arbetet i Degerforsmodellen vilar på. Samverkansgrupperna utgår från förskole- eller skolålder för barnet och syftar till att stärka barnets skyddsfaktorer. Dessa insatser har olika namn, då de bygger på nationella projekt. Namnen är inarbetade både lokalt och nationellt, vilket innebär att de heter olika. En viktig insats inom Degerforsmodellens samverkansinsatser så som IOR, Pinocchio och SIG är fungerande övergångar med barnets bästa i fokus.

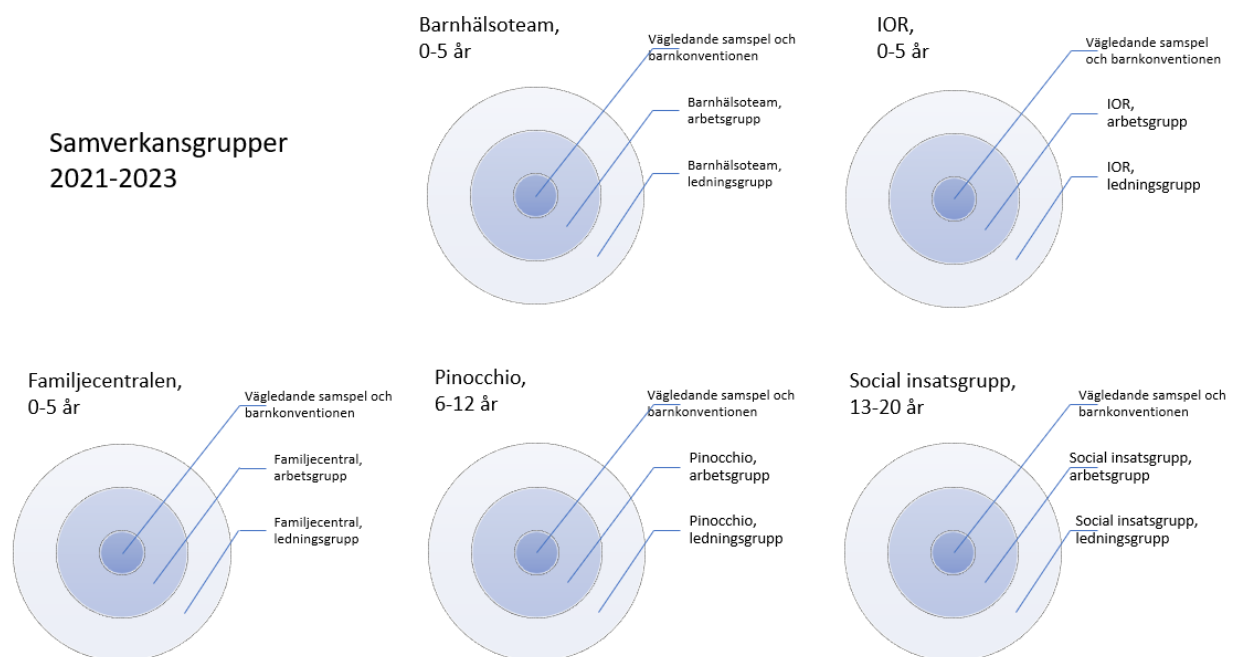

Bild 2: Samverkansgrupper inom ramen för Degerforsmodellen

Samverkansprojekten TABB och TSI

Under 2020 inleddes ett nära samarbete med Region Örebro län i projektet Tillsammans för alla barns bästa, i dagligt tal TABB. Utgångspunkten är att utveckla arbetet med tidiga och samordnade insatser utifrån psykisk hälsa med utgångspunkt från GIRFEC – Skottlandsmodellen. I samverkansprojektet har den gemensamma målgruppen 6 – 12 år utifrån befintligt samarbete i Pinocchio. I och med projektet är målsättningen att utöka den nära samverkan runt barn och familj utöver skola/elevhälsa och socialtjänst att även innefatta hälso- och sjukvård. Projektet pågår under 2020 – 2023 och är ett av fyra pilotprojekt i länet.

Degerfors är även antagna som en av de nationella projektkommunerna i den nationella satsningen Tidiga och samordnade insatser, kallat TSI. Degerfors har ingått i samverkan sedan 2018 men skickade in en ansökan om fortsatt projektarbete 2020 som beviljades 2021. I arbetet inom TSI-projektet ska närmre samverkan initieras i samverkansformen SIG. Målsättningen är att bygga upp fungerande samverkansformer runt ungdom och familj mellan nuvarande samverkansverksamheter skola/elevhälsa, socialtjänst, polis för att även inkludera hälso- och sjukvården. Projekten pågår efter förlängning fram till juni 2023.

Styrning, struktur och samsyn i Degerfors kommun

Degerforsmodellen har sin grund i ordinarie verksamhet i Degerfors kommun, men även på olika arenor som exempelvis familjecentralen och samverkansformer som Pinocchio och IOR för barn som behöver stöd i skola och i hemmet. Framgångsrik samverkan kan komplettera och stärka upp, men aldrig ersätta det generella utbudet.

Det strategiska arbetet i Degerforsmodellen leds av en styrgrupp som samordnas av folkhälsoförvaltningen. Styrgruppen representeras av ledningen från socialförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen, folkhälsoförvaltningen, Möckelngymnasiet i Degerfors, Pilgårdens vårdcentral i Degerfors samt Polisen. Se bild 3.

Degerforsmodellen bygger på förebyggande, tidiga och omfattande insatser likväl som på styrning, struktur, samsyn. Styrgruppen för Degerforsmodellen är en förutsättning för ett gemensamt utvecklingsarbete då samtliga parter har invånarens bästa i fokus och formar samverkan utifrån behov och gemensamma resurser. Arbetet ligger i linje med den inriktning som Sveriges kommuner och regioner (SKR) förespråkar för ett framgångsrikt utvecklings- och förbättringsarbete. Styrkedjan med medborgare/brukare, verksamhet och styrning visualiseras genom en så kallad styrsnurra. Se bild 4.

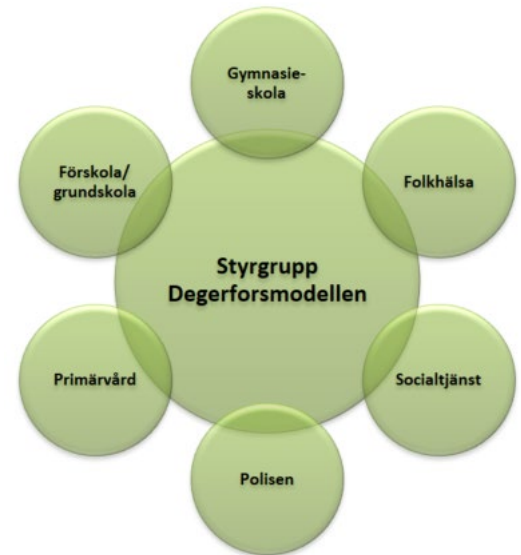

Bild 3: Styrgrupp för Degerforsmodellen

Bild 4: SKR:s styrsnurra för utveckling och förbättring

Avslutande kommentarer

Strukturella betingelser (förutsättningar) för samverkan i Degerfors

I Degerfors kommun finns möjligheten att nyttja den lilla kommunens fördelar med korta beslutsvägar, god personkännedom mellan verksamheter och ett lättarbetat kontaktnät. Tidigare kartläggningar visar tydligt att samtliga enheter har resurser, kunskap och förutsättningar för att hjälpa utsatta barn i kommunen och detta dokument tydliggör den struktur och styrning som finns för samverkan och samordning av dessa resurser.

Respekt och förståelse för varandra i Degerfors

Det finns ett stort personligt engagemang från personal som jobbar i barns närhet, och att arbeta nära ett barn som far illa kan vara känslomässigt påfrestande. Det är viktigt att verksamheterna i utsatta lägen litar på varandra och att alla gör det de kan inom sitt område. Tilliten och kunskapen om varandras arbete skapar en ökad respekt och förståelse för varandra och underlättar därmed samverkan. Här har de gemensamma samverkanskonferenserna en betydande roll⁶.

Samspel vid samverkan i Degerfors

Samspel vid samverkan är troligtvis den mest komplexa delen i samverkan. Det måste erövras gång på gång, vid varje nytt möte med barnen. Pinocchioarbetet, i form av genombrottsmetoden, har hittat ett tillgängligt sätt att belysa berördas olika syn på svårigheter och tillgångar hos barnet. En liknande struktur behöver byggas in i samverkansarbetet för att få rutin på arbetet. Juridiska aspekter såsom sekretess är en annan viktig faktor som återkommer gång på gång. Löpande utbildning kring sekretesslagstiftningen bör finnas med som en del i samverkan.

⁶ Hulldin och Jensen, 2014, *Arbetsrapport Bredsjökonferensen – Med utgångspunkt från konferensen i Bredsjö 5-6 mars 2013*,

Underskrifter - Styrgrupp

Representant
Kultur- och utbildningsförvaltningen

Namnförtydligande

Representant
Socialförvaltningen

Namnförtydligande

Representant
Folkhälsoförvaltningen

Namnförtydligande

Representant
Region Örebro län

Namnförtydligande

Representant
Polisen

Namnförtydligande

Representant
Skolförvaltningen

Namnförtydligande

Förklaring av begrepp, grupper och verksamheter

I denna bilaga ges förklaringar av begrepp, grupper och verksamheter (i bokstavsordning) som omnämns i dokumentet.

Akuta insatser = Vid akuta situationer kan samverkan ställas på sin spets, då det krävs snabbare insatser och där det sällan räcker med råd och stöd. För dessa situationer finns följande rutiner: Kontakt tas med socialtjänsten, oftast via telefon, dagtid sker detta via någon av socialsekreterarna. IFO-chefen tar emot anmälningar, men samtliga socialsekreterare kan ta emot anmälan om biträdande IFO-chef inte är tillgänglig. Det finns ingen socialjour men socialsekreterare kan alltid nå dygnet runt via polisen. Vakthavande på polisen avgör om denna kontakt ska tas. Anmälan tas emot enligt BBIC modellen (barns behov i centrum). Den myndighet som gör en anmälan formulerar också en skriftlig anmälan som skickas eller lämnas till socialnämnden. Då anmälan kommer från skolan, undertecknas denna av rektor samt kurator och skolsköterska. I de flesta fall har då berörd familj/barn underrättats. Socialen och skolan ska så snabbt det är möjligt ha ett gemensamt möte med berörd familj/barn för att gå igenom anmälan, för detta krävs att de berörda samtycker till möte.

I undantagsfall kan det finnas behov av att agera utan vårdnadshavares vetskap, vid exempelvis brott mot barn där någon av föräldrarna är misstänkt eller vid hedersrelaterad problematik. Om det råder tveksamheter har skolan har möjlighet ringa och konsultera socialtjänsten kring hur anmälan ska skötas. Efter att en akut situation uppstått ska ett gemensamt möte hållas mellan socialen och skolan för att följa upp hur samverkan fungerat. Kontaktperson för detta arbete är IFO-chef.

Barnhälsoteam = Arbetet i barnhälsoteam sker med barn i åldern 0-5 år och deras familjer som målgrupp. Barnhälsoteamet består av representanter från förskola, barnhälsovård och socialtjänst. Syftet med barnhälsoteamet är att underlätta samverkan mellan olika professioner för att främja barns hälsa och utveckling, då insatser i ett tidigt stadiet är en viktig del i det förebyggande arbetet. Fokus i arbetet är riktat mot skyddsfaktorer och insatserna sker på uppdrag av föräldrarna. Att ha en tydlig föräldramedverkan och dialog med det enskilda barnet är en viktig del för barnhälsoteamet. Teamet träffas 2-3 gånger per termin. Kontaktperson för verksamheten är förskolans specialpedagog.

Barnkonventionen = I verksamheter och vid insatser för barn och unga skall barnrättsperspektivet finnas som en röd tråd. FN:s konvention om barnets rättigheter är sedan 2020 svensk lag och är grundläggande för dokumentet och för denna samsyn. I barnkonventionen finns fyra grundläggande principer/artiklar som skall genomsyra verksamheterna och insatserna. Dessa är:

- Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2).
- Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga (artikel 3).
- Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6).

- Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12).

Sammanfattningsvis ger barnkonventionen uttryck för att barn ska respekteras och att barndomen är värdefull och därför ska värnas, vilket också är grundläggande i arbetet med barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Familjecentralen = Familjecentralen i Degerfors bedrivs i samverkan mellan landstingets primärvård, kultur- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och Svenska kyrkan Degerfors-Nysund församling. Verksamhetens grund är att främja en positiv social, psykisk och fysisk utveckling hos föräldrar och barn i åldersgruppen 0-5 år. Verksamheten bygger på frivilligt deltagande, föräldrar och barn ska kunna komma och gå när de vill under öppettiderna. Personalen ska vara ett positivt stöd till föräldrarna och stödja deras förmåga till förändring. De olika yrkeskategorierna från de samverkande parterna ska på ett lättillgängligt sätt finnas tillhands för de olika behov som uppstår. Arbetsinnehållet styrs efter dessa behov och verksamhetens innehåll och utformning under dagarna kommer därmed att skilja sig åt. Samordnare och kontaktperson för familjecentralen i Degerfors är socionom vid socialförvaltningen.⁷ Ledningsgruppen för familjecentralen = ledningsgruppen består av samordnaren för familjecentralen, IFO-chef på socialförvaltningen, primärvårdschef, chef för förskolan samt kyrkoherden.

Familjeguiden = Familjeguiden är en samordningsfunktion där målet är att på ett enkelt sätt via hemsida, mail och telefon lotsa och guida föräldrar och anhöriga rätt utifrån frågeställningar kring barn, unga, familjeliv och föräldraskap. Målgrupp är föräldrar och anhöriga till barn 0-20 år i Degerfors kommun. Samverkan sker mellan kommun, landsting, polis, ideella och idéburna organisationer. En koordinator ansvarar för att svara på mail och telefon, för att på så vis lotsa personer rätt utifrån olika frågeställningar. Koordinatören är inte den person som besitter kompetensen att ge stöd/råd utan är en första ”kanal” in, och har mer funktionen av en form av växel med god kunskap om familjestödjande verksamheter i kommunen. Koordinator för Familjeguiden är folkhälsoutvecklare vid folkhälsoförvaltningen.⁸ Länk till familjeguiden: www.degerfors.se/familjeguiden

IOR = IOR står för Individuell Omsorg med Respekt och är en samarbetsform för förskolebarn som riskerar att utveckla ett normbrytande beteende. Samarbete sker mellan föräldrar/vårdnadshavare, förskola och föräldravägledare från socialtjänsten. Samarbetet riktar sig till de vuxna runt barnet. Förskollärare och föräldravägledare arbetar på uppdrag av föräldrar/vårdnadshavare. Förutsättningen för att ett IOR-samarbete ska inledas är att en utvecklingsplan är upprättad. De utvecklingsområden som IOR utgår ifrån är: den sociala, den emotionella och den kognitiva utvecklingen.

Personalens förhållningssätt inom IOR vilar på Vägledande samspel (ICDP) vilket syftar till att utveckla och aktivera ett positivt samspel mellan vuxna och barn. Vägledande samspel grundar sig på vad som gynnar barns växande och lärande. Detta förhållningssätt ska vara utgångspunkten för de konkreta arbetsmetoder som ska användas.

⁷ Källa: Verksamhetsplan för familjecentralen 2014

⁸ Källa: Plan för samordningsfunktionen Familjeguiden 2014

Polisens drogförebyggande arbete = Polisen jobbar aktivt med förebyggande insatser för att skjuta upp alkoholdebuten samt för att förebygga användande av tobak, narkotika och doping. Arbetet sker i samarbete med myndigheter och andra lokala aktörer. Bland annat jobbar polisen med att ingripa mot ungdomar på stan som är berusade eller bär på alkohol och håller ut alkohol för ungdomar under 20 år. Föräldrarna kontaktas av polisen då ungdomen är under 18 år. Föräldrarna ombeds då att hämta sina barn. Om ingen hämtar ungdomen kan polisen kontakta socialtjänsten. Om det finns andra omyndiga ungdomar i sällskapet kan polisen även kontakta deras föräldrar, då risken är stor att också dessa ungdomar ska dricka. Detta görs för att markera att föräldrarna har det största ansvaret. Polisen arbetar även med att planera, spana, ingripa, säkra teknisk bevisning och utreda fall med misstänkta langare. För att spåra försäljningen tar polisen hjälp av de inblandade ungdomarna som vittnen. Samverkan för det förebyggande arbetet sker bland annat inom Västra länsdelen mot droger och social insatsgrupp (SIG).

Ledningsgrupp för Pinocchio och IOR = Arbetet med Pinocchio sker under ledning av IFO-chef samt utsett ansvarig rektor från skolan. Avstämning av arbetet sker 3-4 ggr per år i med lednings- och arbetsgruppen. Arbetet med IOR sker under ledning av förskolechefer samt IFO-chef och arbetet stäms av gemensamt med arbetsgruppen för IOR.

Pinocchio = Målgruppen för Pinochios arbete är barn 6 till 12 år som riskerar att utveckla ett varaktigt normbrytande beteende. Arbetet sker i samverkan mellan skola, socialtjänst och folkhälsoförvaltning. I arbetet sker en nära kontakt mellan socialtjänst, pedagoger, elev och föräldrar och ett gemensamt arbete mot konkreta mål för en positiv utveckling hos de barn som visat behov av extra stöd. Syftet är att tidigt upptäcka barnet för att kunna arbeta gemensamt med förebyggande insatser. Arbetet är en permanent del av ordinarie verksamhet från och med år 2011. Samordnare för arbetet är folkhälsoutvecklare.

Risk- och skyddsprocesser = Att arbeta efter kunskapen kring risk- och skyddsfaktorer ska vara en grund i samsynen kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. En riskfaktor är en faktor som ökar risken för ohälsa eller problem hos individer medan en skyddsfaktor är en faktor som istället skyddar individen och skapar hälsa. Skyddsfaktorerna reducerar risken för att barn och unga som ligger i riskzonen ska utveckla riskbeteende eller psykisk ohälsa genom att neutralisera eller reducera riskfaktorernas inflytande. I det praktiskt förebyggande och främjande arbetet är det viktigt att fokusera på att stärka de förmågor, beteenden och faktorer som fungerar skyddande för barn och unga, samtidigt som det är viktigt att identifiera vilka riskfaktorer som finns och kan påverka barnet negativt.

Risk- och skyddsfaktorer finns på flera nivåer, både hos individen, i familjen, i skolan, i den sociala omgivningen och i samhället i stort. Det är därför viktigt att se till helheten kring varje barn och att olika verksamheter och personer i barnets närhet kan påverka på olika sätt. Exempel på skyddsfaktorer är social kompetens, starkt KASAM (känsla av sammanhang), hög intelligens och god emotionell stabilitet, en stödjande familj som har förväntningar, tydlighet, tillit och kärleksfull relation i familjen, god social ordning i skolan, tydlig skolledning, förväntningar på att eleven kan prestera, skickliga pedagoger, organiserad fritidsaktivitet, att kunna skapa och behålla relationer. Exempel på riskfaktorer är skolkl, utanförskap, skadlig livsstil, vuxna som inte tror på eller inte har några förväntningar på barnen, utåtagerande beteende, koncentrationssvårigheter, inkonsekvens och otydlighet i uppfostran, sjukdom, kamratproblem, otrivsel i skolan, låg kunskapsnivå, brist på struktur i skolan, tillgänglighet till droger mm. Ju fler skyddsfaktorer som finns runt ett barn desto

större är chansen att barnet har god hälsa. Det är av större betydelse att ha många skyddsfaktorer än få riskfaktorer, då studier visar att ju fler skyddsfaktorer desto vanligare med en god allmän hälsa oavsett antalet riskfaktorer. Exempelvis är psykisk ohälsa betydligt vanligare bland elever med få skyddsfaktorer och många riskfaktorer.

Rutinpärm = Rutinpärmen syftar till att ge ett likvärdigt arbetssätt inom grundskolan och elevhälsan i Degerfors kommun. Begreppet likvärdigt står i denna bemärkelse inte för likadant för alla, utan innebär att alla elever i Degerfors skolor ska ha rätt till stöd utifrån deras förutsättningar och behov.

Rutinpärmen ska vara ett stöd för att:

- Ge en struktur som säkerställer alla elevers rätt till stöd i skolan.
- Ge alla elever rätt till en fungerande och effektiv elevhälsa.
- Stötta pedagogerna i deras arbete med eleverna.

SIG = Social insatsgrupp

Social insatsgrupp kan beskrivas som en lokal samarbetsform där insatser för att förhindra att unga utvecklar en kriminell livsstil samordnas på individnivå, utifrån en åtgärdsplan som upprättas för varje ungdom. Målgrupp är ungdomar från 13 år till de som avslutat gymnasieskolan och som påbörjat en ogynnsam utveckling och där följande riskfaktorer identifierats:

- kommer från en socialt och ekonomiskt utsatt situation
- har familj och vänner som begår brott
- tidigt uppvisar normbrytande beteende
- presterar dåligt i skolan
- skolkar regelbundet
- tidigare har dömts för brott
- har begått sitt första brott i ung ålder
- har begått strategiska brott vid debut
- uppvisar flera riskfaktorer samtidigt

Skolfrånvaro = I rutinpärmen som finns framtagen för grundskolan och elevhälsans arbete i Degerfors finns riktlinjer för att främja skolnärvaro och för ogiltig frånvaro (skolk) framtagna. Samverkan med hemmet är av stor vikt när det gäller skolfrånvaro och denna kontakt ska tas vid alla typer av frånvaro. En viktig grund att ha med i arbetet med dessa elever och deras föräldrar/vårdnadshavare är ICDP, vilket gör att kunskapsutvecklingen bland pedagoger gällande detta är viktig.

Steget = Steget är en stödgruppsverksamhet för barn och ungdomar som har någon förälder som missbrukar alkohol eller andra droger eller har en psykisk sjukdom. Målgruppen är barn och ungdomar i åldern 6-12 år, verksamheten är uppdelad i åldersgrupper och bedrivs på fritiden efter skolans slut, terminsvis. Grupperna träffas i Familjecentralens lokaler på Pilgården och verksamheten är kostnadsfri. Föräldrarna ska ge sitt samtycke till att barnen deltar i verksamheten. Syftet med Steget är att ge barnen möjligheter att träffa andra barn som lever under samma livsvillkor, förstå vad missbruk är, att bli sedda och kunna sätta sig själv i centrum samt att kunna sätta ord på sina känslor. Verksamheten genomförs i samverkan mellan socialförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen samt Svenska kyrkan.

Styrgruppen för Degerforsmodellen = Styrgruppen består av representanter av ledningen från socialförvaltningen, kultur- och utbildningsförvaltningen, folkhälsoförvaltningen, Pilgårdens vårdcentral, Möckelngymnasiet i Degerfors samt Polisen. Gruppen leder och styr Degerforsmodellen genom samverkan.

Tematiska föräldramöten = På Stora Vallaskolan finns en gemensam plan för innehåll och upplägg av föräldramöten. Varje termin hålls ett föräldramöte med ett specifikt tema som grund. Detta kan exempelvis vara: betyg och bedömning, likabehandlingsplan, ordningsregler, studie och yrkesvägledning, studieteknik, hälsa, sociala medier, kommunprao mm. Under mötena är både information och diskussion med föräldrar i fokus. Syftet är att alla ska få en likvärdig information samt att möjlighet ska ges att diskutera aktuella frågor med andra föräldrar samt personal från skolan.

Vägledande samspel = ICDP står för International Child Development Programme. Vägledande samspel/ICDP är ett relationsorienterat och empatibaserat program vars målsättning är att stödja och främja psykosocial omsorgskompetens hos personer som ansvarar för barns omsorg. Programmet är i första hand inte inriktat på barn med problem, utan är utarbetat för de som har omsorg om barn, antingen de är föräldrar eller omsorgspersoner inom flera olika verksamheter. Programmet tillämpas inom exempelvis som barnhälsovård, förskola, skola, socialtjänst, och behandling. ICDP är grundat i kunskap och forskning kring barns och vuxnas hälsofrämjande utveckling. Det handlar om att ge emotionellt och kognitivt stöd samt vägledning via dialog med barn samt föräldrar. Målsättningen med ICDP är först och främst att påverka och förbättra kvaliteten på samspelet mellan omsorgsgivare och barn. För att ett gott samspel ska kunna utvecklas är det nödvändigt att omsorgsgivaren har en positiv uppfattning om barnet. I Degerfors finns fyra personer (år 2014) som är utbildare i ICDP. Utbildarna representerar socialförvaltningen och kultur- och utbildningsförvaltningen. Målet är att alla som jobbar med barn i Degerfors kommun skall ha ICDP som gemensamt förhållningssätt gentemot föräldrar och barn. I Degerfors har många verksamhetsföreträdare gått olika nivåer i ICDP-utbildningen och fler utbildningar är på gång. Målet är att alla anställda ska ha minst nivå 1 i Vägledande samspel (ICDP). Samordnare för arbetet med ICDP är folkhälsoutvecklare.

Västra länsdelen mot droger = Utgångspunkten för satsningen på narkotikaförebyggande arbete har de senaste åren varit den oro som funnits för att unga får en mer liberal syn till narkotika. Arbetet har genomförts genom nära samarbete i nätverksform ”Västra länsdelen mot droger” där polisen, socialtjänst, vård såsom ambulans och akutsjukvård, RF Sisu Örebro län med flera ingår. Arbetet samordnas av folkhälsoförvaltningen. En viktig åtgärd som genomförts i samband med detta arbete är dels kunskapsförstärkning till verksamheter och föräldrar i form av information inför sommarlovet.